

ОФІС
ГЕНЕРАЛЬНОГО
ПРОКУРОРА

Довкілля важливе: що передбачає Екологічний договір для України

Максим Попов, радник Генерального прокурора

Формула Миру Президента Зеленського

Пункт 7 - відновлення справедливості

Відповідальність за найтяжчі міжнародно-правові злочини, вчинені на території України, має бути забезпечена шляхом належного, справедливого та незалежного розслідування й судового переслідування на національному чи міжнародному рівнях. Правосуддя має бути забезпечене для всіх жертв і з метою запобігання майбутнім злочинам.

російська федерація має бути притягнута до відповідальності за всі порушення міжнародного права в Україні або проти неї, включаючи агресію, якою порушено Статут Організації Об'єднаних Націй, а також за будь-які порушення міжнародного гуманітарного права та міжнародного права прав людини. Росія повинна нести правові наслідки всіх своїх міжнародно-протиправних діянь, включаючи відшкодування шкоди, в тому числі будь-якої шкоди, завданої такими діями.

Формула Миру Президента Зеленського

Пункт 8 - екологічна безпека

Коротко-, середньо- та довгострокова оцінка шкоди навколишньому середовищу, включаючи вплив на здоров'я людини та збереження біорізноманіття.

Притягнення до відповідальності за шкоду, завдану навколишньому середовищу. Для досягнення цієї мети необхідно належним чином фіксувати та документувати кожен випадок заподіяння шкоди, надавати відповідну правову оцінку та проводити неупереджене розслідування.

Відновлення та реконструкція, включаючи перехід до зеленої економіки. Комплексна система екологічного й економічного оздоровлення має включати заходи щодо відновлення навколишнього природного середовища України, зокрема рекультивацию та розмінування земель, відродження знищених лісів

і заповідників, створення нових національних парків і природоохоронних зон, очищення річок, озер і морських вод тощо.

Міжнародна робоча група з питань екологічних наслідків війни

Члени Робочої групи високого рівня

Андрій Єрмак, Співголова, керівник Офісу Президента України

Маргот Вальстрем, Співголова, ексвіцепрем'єр-міністерка, колишня міністерка закордонних справ Швеції

Андрій Костін, Генеральний прокурор України

Руслан Стрілець, Міністр захисту довкілля та природних ресурсів України

Гайді Гаутала, Віцепрезидент Європейського парламенту, колишній міністр міжнародного розвитку Фінляндії

Саймон Холмстрьом, колишній член парламенту від Аландських островів у Фінляндії

Ребека Ле Муан, членкиня парламенту Швеції

Мері Робінсон, олова організації "Старійшини", колишня президентка Ірландії та колишня Верховна комісарка ООН з прав людини

Віргініус Сінкявічюс, Європейський комісар з питань довкілля, океанів та рибальства

Ізабелла Тейшейра, колишній міністр навколишнього середовища Бразилії

Грета Тунберг, екоактивістка

Лоранс Тубіана, генеральний директор Європейського кліматичного фонду

Міжнародна робоча група з питань екологічних наслідків війни

Створена Офісом Президента України у червні 2023 року.

Перше засідання - 29 червня 2023 року.

Всього проведено 6 засідань у змішаному форматі.

Результат роботи МРГ - Екологічний договір для України, який був презентований Президенту України 09 лютого 2024 року.

Екологічний Договір для України

- Є результатом консультацій та внеску експертів.
- Містить конкретні перспективні рекомендації як для України, так і для міжнародної спільноти
- Ці рекомендації стосуються трьох пріоритетних напрямків: 1) документування шкоди та зменшення ризиків, 2) забезпечення відповідальності 3) зелена реконструкція та розбудова зеленої економіки.
- Містить 50 рекомендацій: вони є конкретними, здійсненними та широкими для кількох сфер. Вони стосуються встановлення політики, створення наглядових і координаційних структур, а також потреби в допомозі в конкретних сферах.

Екологічний Договір для України: ключові тези

- На сьогодні це питання недостатньо розглянуто в інших конфліктах. Україна є першою країною, яка перебуває у стані війни, яка комплексно займеться цим питанням.
- Ці питання слід вирішувати зараз, а не пізніше – це не може чекати «після війни»:
- Відновлення та ремонт уже триває, і без керівництва це може завдати більшої шкоди навколишньому середовищу (наприклад, екологічні ризики для розмінування)
- Існують безпосередні ризики, які потребують уваги (такі як ядерна загроза; азбест та інші забруднюючі речовини в уламках)
- Критичні можливості можуть бути втрачені (наприклад, збір доказів для судового переслідування та відшкодування шкоди)

Екологічний Договір для України: ключові рекомендації Україні

Більше половини рекомендацій до України, наприклад:

- Міжміністерський координаційний орган для збору доказів, особливо для підтримки позовів про відшкодування
- Координація зеленої відбудови
- Політика щодо протипіхотних мін, яка включає вказівки з найкращої практики захисту навколишнього середовища
- Національна стратегія судового переслідування екологічних злочинів
- Спеціальні підрозділи Національної поліції, які займаються боротьбою з екологічними злочинами
- Національне керівництво з утилізації токсичних відходів; інформування населення про ризики
- Національне законодавство має встановити критерії сталого фінансування, які застосовуються до всіх міжнародних інвестицій та підтримки донорів

Екологічний Договір для України: ключові рекомендації міжнародній спільноті

- Чіткість політики: допоможіть розробити методологію та стратегію розслідувань
- Підвищення відповідальності через справи універсальної юрисдикції в іноземних національних судах
- Технічна допомога та розбудова потенціалу в ряді сфер:
 - Навчання з екологічного права для суддів і слідчих
 - Залучення договірних органів щодо біорізноманіття, заповідників та Чорного моря
 - Більша увага до безпосередніх ядерних ризиків, включаючи міжнародну робочу групу для усунення вразливостей
 - Допомогти Україні відслідковувати ризики для здоров'я, пов'язані із забруднювачами війни (Всесвітня організація охорони здоров'я)

Екологічний Договір для України: ключові спільні рекомендації

Запитувати консультативний висновок Міжнародного суду щодо кількох важливих правових питань

Створити центральне міжнародне сховище глобального досвіду та судової практики щодо правових справ, що стосуються конфліктного середовища.

- Розробка чітких міжнародних методологій збору доказів щодо шкоди навколишньому середовищу з огляду на обмеження війни та доступу.
- Договірні органи про Чорне море та міжнародні природоохоронні території в Україні повинні активно оцінювати та звітувати про шкоду (Рамсарська та Бернська конвенції та збереження дикої природи)

«Довкілля більше не має бути мовчазною жертвою війни», - Андрій Костін, Генеральний прокурор

На сьогодні прокурорами спеціалізованих екологічних прокуратур здійснюється процесуальне керівництво у *209 кримінальних провадженнях (щодо 367 епізодів)* у сфері охорони навколишнього природного середовища, пов'язаних зі збройною агресією РФ, з них - *15 за фактами вчинення екоциду*.

Вперше в історії України було *повідомлено про підозру у скоєнні злочину екоциду* під час збройного конфлікту російським командувачам топ рівня.

Так, у лютому 2024 року українські прокурори повідомили про підозру у скоєнні злочину екоциду російському генерал-полковнику та чотирьом його підлеглим. Згідно з висновками експертиз у цьому кримінальному провадженні, навколишньому природному середовищу заподіяно шкоди на суму майже 15 млрд грн.

Висновок КРЕП № 17 (2022) про роль прокуратури в охороні довілля

КРЕП погодила такі рекомендації:

- Шкода, завдана довіллям, може підірвати здійснення деяких прав, гарантованих Європейською конвенцією з прав людини
- Органи прокуратури слід залучати до консультацій або до безпосередньої участі, коли розробляється нове законодавство або здійснюються правові реформи щодо захисту довілля
- Довілля слід захищати всіма доступними засобами, у тому числі через адміністративне та цивільне право, і органи прокуратури також можуть відігравати певну роль у цьому процесі.
- Успішний захист довілля вимагає міждисциплінарної та міжвідомчої співпраці між самими прокурорами, а також між прокурорами та іншими відповідними суб'єктами, включаючи як державні установи, так і неурядові, громадські організації

Функції органів прокуратури України

Основними функціями прокуратури відповідно до Конституції України визначено :

- підтримання публічного обвинувачення в суді;
- представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом;
- організація і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, представництво інтересів держави в суді;
- нагляд за виконанням судових рішень у кримінальних справах;

Додатково, Закон України “Про прокуратуру” визначає координацію діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності.

Роль органів прокуратури у відновленні України

Роль органів прокуратури при здійсненні процесуального керівництва у кримінальних провадженнях:

- притягнення до відповідальності в ході неналежного виконання обов'язків під час відновлення України.

«Зелене» відновлення буде таким за умови ефективного реагування всіх елементів правоохоронної системи на злочинні дії.

Роль органів прокуратури у відновленні України

Координаційна функції:

- Генеральний прокурор, керівники відповідних прокуратур, їх перші заступники та заступники координують діяльність правоохоронних органів відповідного рівня у сфері протидії злочинності.
- Основною формою координації є проведення координаційних нарад з керівниками правоохоронних органів, на яких заслуховується інформація щодо їхньої діяльності у сфері протидії злочинності.
- Рішення координаційної наради є обов'язковим до виконання всіма зазначеними в ньому правоохоронними органами.

Координаційні та організаційні рішення органів прокуратури

29.08.2023 на координаційній нараді керівників правоохоронних органів під головуванням Генерального прокурора за результатами обговорення стану забезпечення законності і правопорядку в державі в умовах воєнного стану пріоритетом у діяльності правоохоронних органів додатково визначено виявлення, припинення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень у сфері охорони навколишнього природного середовища, відшкодування збитків, заподіяних довкіллю.

Координаційні та організаційні рішення органів прокуратури

У слідчих управліннях ГУНП у м. Києві та Київській області створено і функціонують відділи розслідування злочинів проти довкілля.

Крім того, з метою забезпечення ефективного та якісного виконання слідчими й оперативними підрозділами Національної поліції України завдань у

НПУ № 46791/01-2024 від 28.03.2024 (235788)

Підписав: Вигівський Іван Михайлович

Сертифікат: 368DC35ECECB2DC1040000045A4010095680400

Дійсний: з 06.11.2023 22:00:00 по 06.11.2025 21:59:59

2

сфері охорони навколишнього природного середовища керівництвом Національної поліції України прийнято рішення про створення в центральному органі управління поліції підрозділів з розслідування злочинів проти довкілля та боротьби з такими злочинами: один відділ – у Головному слідчому управлінні, два відділи – у Департаменті стратегічних розслідувань, відділи – в управліннях стратегічних розслідувань у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях і м. Києві.

Крім того, на цей час вирішується питання про створення таких відділів у ГУНП, де їх ще не створено.

З повагою

Голова

Іван ВИГІВСЬКИЙ

08.02.2024 на координаційній нараді керівників правоохоронних органів під головуванням Генерального прокурора за результатами обговорення стану забезпечення законності і правопорядку в державі в умовах воєнного стану **визначено необхідність запровадження спеціалізації слідчих, дізнавачів та працівників оперативних підрозділів при попередженні, виявленні, досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень у сфері охорони навколишнього природного середовища, шляхом створення окремих підрозділів у складі Національної поліції України та Головних управліннях Національної поліції України в областях та місті Києві.**

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

